

על הפרק

רפורמה בענף החלב

האם היא נחוצה? מהם תנאי המינימום?

בשבועות האחרונים אנו מקיימים דיונים רבים בהצעת משרד האוצר והחקלאות בנושא "רפורמה בענף החלב". יישומה של ההצעה ישפיע על כל אחד מאתנו, בפרט – ועל ענף החלב, בכלל.

הרקע

משק החלב בעולם, נמצא בתהליך התאמה מוסכם שעיקרו:

- * הסכמי הסחר בין המדינות יהיו מכסים בלבד (ולא חסימות אחרות).
- * המכסים החדשים יוקטנו בהדרגה בעשור הבא – עד 2005.
- * במקביל יוקטנו הסובסידיות במדינות התומכות במוצרי חלב.
- * לכל מדינה ישזכות לבנות מערכת תמיכות לחקלאים שנקראת "הקופסה הירוקה" העוסקת בנושאים חקלאיים בלבד (הדרכה, מחקר וכו').

ענף החלב בישראל, מאופיין במספר תהליכים:

- * צריכה נמוכה של חלב הגוזרת מכסות ייצור קבועות יחסית.
- * שיפור מתמשך בתנובת החלב ושיעור הרכיבים בחלב.
- * עודף כושר ייצור הולך וגדל ברפתות.
- * שחיקת ההון ברפתות – כדי לחדשו יש צורך בהשקעות גדולות.
- * שחיקה באיכות העובדים ברפתות; פחות חברים רוצים לעבוד ברפת, פחות חברים יוצאים ללימודי בעלי-חיים.
- * דרישות גוברות והולכות לאיכות חלב ולאיכות סביבת הרפת.
- * מחירי חלב, הגבוהים עדיין מהמחיר האירופאי והאמריקאי.
- * תעשיית חלב (מחלבות) לא יעילה, אם כי נמצאת בתהליך שיפור מתמשך.
- * מדיניות ממשלתית הדוגלת בליברליזציה, חשיפה ותחרות חופשית.

החיבור שבין מציאות שוק החלב העולמי המשתנה, ההופך יותר ויותר תחרותי, לבין תשתית ייצור החלב הישראלית, שעדיין לא ערוכה לתחרות זאת, חייבו את כולנו לבחון מהלכים חדשים לקידום התייעלות הייצור של החלב ולשיפור איכותו. אלה גם אלה חברו יחד לגיבוש הצעת הרפורמה למשק החלב.

עיקרי ההצעה שקיבלנו לרפורמה בענף

משך התקופה – 3 שנים, 1999 – 2001.

המדינה תיתן:

- ◀ מענק כספי של 50% מההשקעה הנדרשת לשיפור איכות הסביבה בכל הארץ; כמובן, עד תקרה מוגדרת.
- ◀ מענק כספי של 30% מההשקעה הנדרשת ממהלכים שיאפשרו הגדלת יחידות הייצור על ידי הגדלה ואיחוד לרפתות גדולות יותר.
- ◀ תמיכה כספית בניוד מכסות חלב.
- ◀ הקלות במס לחברים הפודים מכסתם ופורשים מהענף.

הרפתנים יתנו:

- ניקוי פרויין שנתי, 2% כמקובל כיום.
- ניכוי מיוחד של 3 אג' לשנה מצטבר במשך 3 שנים.

משק החלב נדרש לתרום:

- ביטול קרנות החלב ותמיכה ברכיבי חלב הקיימות במועצת החלב.
- העברת האחריות להובלת חלב מיצרני החלב למחלבות.

- על הצעה זאת נפתחו הדיונים בין השותפים לענף ומועצת ההתאחדות, שבישיבתה ביום 8.9.98 קיבלה ההחלטות הבאות:
- "מועצת ההתאחדות דנה ברפורמה המוצעת לענף החלב על ידי הממשלה במסמך של דליה הראל מ-11.8.98 ומחליטה לקבל את העקרונות בכפוף לתיקונים החיוניים כדלהלן:
1. התחייבות משפטית של הממשלה ליישום ארבעת התנאים הנחוצים להבטחת היציבות והוודאות להמשך קיומו של משק חלב מתוכנן בישראל.
 - א. ייעשה מאמץ משותף לסיום העברת "חוק החלב" בכנסת.
 - ב. מצב ההסכמות של מדינת ישראל בכל הנוגע לייבוא מוצרי ורכיבי חלב יוקפא על פי הקיים כיום ועד שנת 2005.
 - ג. יוסדר נושא המיסוי שיוחל על קונים ומוכרים של מכסות חלב.
 - ד. תוספת של יצרנים חדשים לענף, תהיה רק על בסיס דו"ח גולדין.
 2. ניוז מכסות החלב יהיה בהתאם להסכמים שקיימים עד היום, כאשר הוועדה שמונתה לצורך זה על ידי מנכ"ל משרד החקלאות תמליץ על התאמת התהליכים מעת לעת. נציג התאחדות מגדלי הבקר יהיה חבר מן המניין בוועדה זאת.
 3. שיפור כללי הסיוע להשקעות ברפת ובאיכות הסביבה של הרפת וכן הבטחת ההסדרים לקביעת מחיר המטרה ולמנגנון עדכוננו כפי שהיה קיים עד היום.
 4. קצב הקטנת מחיר המטרה יותאם לקצב החזוי של השקעות הרפתנים ביישום הרפורמה. נציג התאחדות מגדלי בקר יצורף כחבר בוועדת ההיגוי להשקעות שליד מנהלת ההשקעות בחקלאות של משרד החקלאות.
 5. התחייבות משפטית של הממשלה להשאיר ולקיים את קרנות ויסות החלב והתמיכה ברכיבי החלב הקיימות במועצת החלב, תוך התאמת הקפן לצרכי הענף המשתנים מעת לעת."

ההתאחדות תומכת בהתדיינות משותפת עם הממשלה על רפורמה בענף החלב. יחד עם זאת, ההתאחדות מסייגת תמיכתה וקובעת, כי כל רפורמה חייבת להבטיח שמשק החלב כמשק מתוכנן ויצרני החלב לאחר הרפורמה יוכלו להמשיך ולהתפרנס בכבוד מבלי שהכספים שהושקעו בתהליך הרפורמה ירדו לטמיון. לשם כך נוסחו החלטות ההתאחדות הקובעות, כי יש לעגן את תכנון משק החלב בחקיקה יציבה המתחשבת במגבלות 'חוק יסוד חופש העיסוק' ולהבטיח כי יבוא של חומרי גלם חלביים וגבינות קשות לא יציף את שוקי ישראל מיד לאחר גמר הרפורמה.

לרפורמה בענף החלב יש יתרונות, אך גם חסרונות. זה אמנם נראה כתהליך התאמה בלתי נמנע, אך מחייב זהירות רבה לפני הסכמה. ההשפעה על כל יצרן חלב תהיה מהותית מאוד וגם בשלב זה של דיונים וטרם החלטות, יש להיערך לחשיבה מחודשת על מבנה הרפת ועתידה בכל מקום לאור ההתפתחויות הצפויות. ההתאחדות יחד עם המחלבות, מועצת החלב, המרכז החקלאי, התנועות ויתר השותפים בענף תעשה מאמץ למצות את הסיכוי החיובי ולהקטין ככל האפשר את המחיר שנצטרך לשלם כדי להתאים את הרפת לצפוי לה בשנים הקרובות.

יוסי מלול